

Copyright © B.N. van Eikema Hommes - 2025

Geredigeerd door: Helena Kaufmann

NUR: 301

Voor Onno en Grietje

*I died for beauty, but was scarce
Adjusted in the tomb,
When one who died for truth was lain
In an adjoining room.*

*He questioned softly why I failed?
"For beauty," I replied.
"And I for truth, the two are one;
We brethren are," he said.*

*And so, as kinsmen met at night,
We talked between the rooms,
Until the moss had reached our lips,
And covered up our names.*

Emily Dickinson

Een tijdloze trilogie

1. De nachtelijke tocht	5
2. De Jalta-tragedie	79
3. De Alpha-beschaving	189
4. Waarheid en Macht	346

De nachtelijke tocht

Hoofdstuk I

Het was die dag eigenlijk een gewone dag, althans zo leek deze te zijn begonnen. Daniël was vroeg uit Nederland vertrokken voor een zakenreis van een week in Frankrijk.

Het was behoorlijk koud, maar de zon scheen volop. Dit was weer waar hij van hield: “Goed voor de gezondheid,” placht hij altijd tegen zijn vrienden te zeggen. In gedachten verzonken reed hij op de snelweg richting Parijs.

Tijdens het rijden dwaalden zijn gedachten altijd af naar alle uithoeken van het bestaan en op dit bewuste moment nam hij zijn eigen leven onder de loep. Wat was er van hem terechtgekomen en wat was er van zijn jeugdromen uitgekomen?

Na twaalf jaar samenwonen hadden hij en zijn vrouw besloten afgelopen augustus te trouwen. Daniël hield van zijn vrouw en hij geloofde ook dat dit wederzijds was. Twee kinderen hadden zij samen; een zoon van zestien en een dochter van zeven. Alles leek erop, dat men hier te maken had met een voorbeeldig gezin. Doch niets was minder waar. Hun relatie was sinds enkele weken op een dieptepunt beland. Zijn vrouw had hem namelijk te kennen gegeven, dat zij niet langer met hem verder wilde.

Nu was het ook zo, dat Daniël de afgelopen jaren niet altijd even behulpzaam was geweest voor zijn vrouw en tevens vertoonde hij bij tijd en wijle behoorlijk wat haantjesgedrag in aanwezigheid van anderen. Ook zijn mateloze arrogantie en loze beloftes kon zij uiteindelijk niet meer verdragen, met als gevolg dat zij nu reeds drie weken op de bank in de woonkamer sliep terwijl hij met de kerstdagen moederziel alleen in het echtelijk bed had geslapen.

Hij was er behoorlijk van overstuur geraakt en zag zijn wereld ineenstorten. Daniël had het gewoonweg niet zien aankomen en had in zijn idealisme gedacht, dat zijn vrouw hem eeuwig trouw zou blijven. Hij had zijn les nu wel geleerd en wilde bovenal, dat zijn vrouw hem wederom een kans zou geven, opdat hij haar hart nogmaals voor zich zou kunnen winnen.

Zij had hier aarzelend mee ingestemd en gezegd: “We zien wel waar het schip gaat stranden.”

Al rijdend bleven zijn gedachten maar op dit ene punt terugkeren en hij had dan ook moeite zijn gedachten bij zijn werk te houden, wanneer de mobiele telefoon zich zo nu en dan onverbiddelijk aandiende.

Hij moest proberen aan iets anders te denken, anders zou hij gek worden van verdriet. Filosofie was altijd een uitweg voor hem geweest en ook nu bood zij weer hulp.

Reeds sinds de middelbare school had hij zich hiermee beziggehouden en het was één van zijn grootste passies. Hij schreef zo nu en dan artikelen aangaande filosofische thema's, die met wisselend succes geplaatst werden in bepaalde bladen.

Wittgenstein en Spinoza waren zijn favoriete filosofen en vooral met Wittgenstein had hij zich de laatste jaren intensief beziggehouden. “Niet hoe de wereld is, maar dat zij bestaat, is het mystieke,” hoorde hij zichzelf mompelen. Die ene zin uit het hoofdwerk van Wittgenstein had hem altijd zo aangegrepen. Het behelsde voor Daniël de essentie van het bestaan; dat er meer is tussen hemel en aarde dan wij ons kunnen voorstellen.

Door over deze dingen na te denken, kwam Daniël weer terug bij zijn eigen ongelukkige situatie. Zijn gezin was voor hem

de spil van het bestaan en hij wilde de eenheid hiervan koste wat het kost bewaren. Maar om dat te kunnen doen zou hij moeten veranderen; hij zou als het ware herboren moeten worden. Hij moest feitelijk als een ware gelovige ondergedompeld worden in iets, zodat hij zijn zondige verleden achter zich kon laten.

Langzaam begon zich in zijn brein een bepaald idee post te vatten, waarvan hij zich niet meer kon losmaken. Het was een enigszins morbide idee, maar hij zou het uitvoeren. Daniël zou zich laten onderdompelen in het mystieke en Parijs zou daarvoor de aangewezen plaats zijn.

Hoofdstuk II

In de vroege avond bevond Daniël zich op de *Périphérique* van Parijs en het kostte hem vanwege de verkeersdrukke behoorlijk wat tijd om bij *Porte Maillot* te geraken. *Porte Maillot* was voor hem altijd de plek van waaruit hij het centrum van Parijs binnen reed. Vanaf dit punt volgde hij een vaste route naar de *Arc de Triomphe* en daarvandaan kende hij de weg behoorlijk goed. Hij had besloten die nacht te slapen in een hotel vlakbij *Place de Clichy*. Daniël kende dit hotel nog vanuit zijn studententijd, daar hij hier met vrienden ooit terecht was gekomen. Zo'n twintig jaar geleden hadden zij dit hotel als uitvalsbasis gebruikt voor hun uitstapjes in het Parijse nachtleven.

Al rijdend op de *Boulevard de Courcelles*, zag hij aan zijn rechterhand het *Parc Monceau* met zijn hoge puntige hekken liggen. Hij herinnerde zich nog levendig, dat hij hier eens 's nachts een behoorlijke tijd met een vriend had moeten doorbrengen, daar men het park had gesloten terwijl zij daar nietsvermoedend rondliepen. Uiteindelijk hadden zij zich uit hun netelige positie weten te redden, door met gevaar voor eigen leven over de spijlenhekken te klimmen. Dat er toen niks verkeerd was gegaan verbaasde Daniël nog steeds en de koude rillingen liepen over zijn rug bij de gedachte hieraan.

Ondertussen was er mist komen opzetten en het leek alsof de straatlantaarns omgeven waren met engelenhaar, waardoor het licht dat ze uitstraalden maar wazig overkwam. Daniël keek op zijn horloge, zag dat het half acht was geweest en dacht bij zichzelf, mooi op tijd om een begin te maken met de nacht van mijn leven. In de verte zag hij door de mist de vage contouren van het monument van *Le Maréchal Moncey*

opdoemen, waardoor Daniël wist dat hij in de nabijheid van *Place de Clichy* was.

Aldaar gearriveerd constateerde hij, dat het er nog een drukte van jewelste was. Auto's reden af en aan en er was een kakofonie van geluiden door het geclaxonner van ongeduldige automobilisten. Met veel moeite wist Daniël zich een weg te banen naar de parkeergarage die gelegen was in de straat van het hotel.

Aangekomen bij het hotel keek hij omhoog en een vertrouwd gevoel maakte zich van hem meester toen hij zag dat de naam van het hotel nog steeds onveranderd was. "The Modern Hotel," sprak hij zachtjes tegen zichzelf en opende de deur om naar binnen te gaan.

Binnengekomen begreep hij direct, dat de tijd geen grip had gehad op dit hotel. De naam van het hotel had twintig jaar geleden al niets van doen met het interieur en dit was nog steeds het geval. Misschien is een vorm van tijdloosheid wel modern, dacht Daniël terwijl hij naar de receptie liep.

De vrouw achter de balie vertelde hem dat er nog een kamer beschikbaar was, doch deze was niet al te groot. Daniël ging meteen akkoord en glimlachte tevreden, want hij had niet gereserveerd en erop vertrouwd dat het lot hem gunstig gezind zou zijn.

So far so good, dacht Daniël, terwijl de gammele lift hem met veel kabaal naar de bovenste verdieping van het etablissement bracht. Aangekomen op zijn kamer liet hij zich met een zucht op het bed vallen om even na te denken alvorens zijn spullen uit te pakken. Het was inmiddels acht uur geweest en Daniël besloot eerst nog wat in de buurt te gaan eten, waarna hij terug zou komen op zijn kamer om een kort dutje te doen voordat hij zijn plan ten uitvoer zou brengen.

Iets na negen uur was hij weer terug op zijn kamer, nadat hij had genoten van een overheerlijke fruit de mer en een sauvignon blanc. Hij zette de wekker van zijn mobiele telefoon op kwart over elf en ging op zijn bed liggen. Zijn gedachten dwaalden af naar het verleden, naar de tijd dat hij hier met zijn vrienden zo gelukkig was geweest. Vriendschap betekende veel voor hem, met vrienden deelde je een stuk historie, alle anderen waren eigenlijk niet meer dan lege hulzen. Daniël besloot dan ook beter contact te houden met zijn vrienden, iets waar zijn vrouw ook meerdere malen met hem over had gesproken, maar waarmee hij niets had gedaan. Zijn laatste gedachten gingen dan ook uit naar zijn vrouw en hoeveel hij van haar hield voordat hij wegzakte in het tijdelijke tijdloze.

Twee uur later werd Daniël ruw door zijn wekker uit zijn slaap gehaald en met veel moeite kon hij zich uit zijn bed hijsen. Tijd om te douchen nam hij niet en slaperig kleepte hij zich aan.

Het zou die nacht behoorlijk koud worden, dus besloot hij zijn pyjamabroek aan te houden en tevens twee coltruien over elkaar aan te trekken. Nadat hij zijn lichtbruine corduroy jas met hoog opstaande kraag had aangetrokken, pakte hij een zaklamp en verliet de kamer.

Buitengekomen bemerkte Daniël dat het nog behoorlijk druk was op straat en hij begon in de richting van de metro te lopen, die zich op ongeveer vierhonderd meter van het hotel bevindt. Daar aangekomen liep hij de trap af en kocht een kaartje voor lijn twee richting *Nation*. Zijn einddoel was twaalf haltes van hem verwijderd, wat overeen kwam met ruwweg zes kilometer.

Na ongeveer twintig minuten bevond Daniël zich weer

bovengronds en liep hij over de *Avenue Gambetta*. Hij was nu vlak bij zijn doel en hij voelde zijn hart in zijn keel kloppen, want rechts van hem bevond zich de muur van de begraafplaats *Père-Lachaise*. Daniël had deze necropolis uitgekozen om de door hem zo gewenste mystieke ervaring te ondergaan.

De donkere muur van de begraafplaats stak onheilspellend af in de nacht. Daniël had het gevoel dat hij een onneembare vesting tegemoet trad. Naar boven kijkend constateerde Daniël dat de muur tamelijk hoog was; hij schatte hem op zo'n drie meter. Daniël was altijd sportief geweest, maar de laatste jaren had hij zich op dit vlak niet meer zo druk gemaakt. Toen hij zijn vrouw pas had leren kennen had hij haar verbaasd doen staan, door in dit zelfde Parijs tegen een muur op te springen en zich tegelijkertijd met zijn voeten af te zetten, zodat hij met zijn handen in staat was zich op te trekken aan de rand van de muur. Nu zou hij op dezelfde manier te werk moeten gaan, alleen was het de vraag of hij hiertoe nog in staat was. "No guts no glory," sprak Daniël tegen zichzelf terwijl hij naar achteren liep. Nadat hij ongeveer tien meter van de muur was verwijderd, nam Daniël een stevige aanloop en sprong tegen de muur op.

Helaas was de muur behoorlijk glad, waardoor Daniël met zijn voeten weggleed met als gevolg dat hij langs de muur omhoog zakte en daarbij zijn neus behoorlijk schaafde. Niet ontmoedigd door deze mislukte poging stapte Daniël rustig terug om het nogmaals te proberen. Ditmaal was de aanloop secuurder uitgevoerd en ook de timing van de sprong was beter, waardoor Daniël zich uiteindelijk met al zijn kracht boven op de muur wist te wurmen. Nadat hij op adem was gekomen, nam Daniël de omgeving aan de andere kant van de muur in

zich op. Er was, vanaf zijn positie op de muur, geen enkele graftombe te bekennen. De gehele begraafplaats was door de mist bedekt met een maagdelijk witte deken en alleen de bomen staken er zo her en der doorheen. Het was net alsof deze deken de grens vormde tussen leven en dood en wanneer hij er zich doorheen zou laten zakken, dan zou hij in de dodenwereld zijn aangekomen.

Daniël liet zich voorzichtig langs de muur omlaag glijden, terwijl hij zich met zijn handen aan de rand van de muur beet hield. Het laatste stukje zou hij moeten springen en dit zou een sprong in het onbekende worden daar de grond niet zichtbaar was. Op hoop van zegen liet Daniël zich los. Ongeplukigerwijs werd het geen zachte landing. Met een klap kwam Daniël boven op een graf terecht, waarvan het deksel er voor de helft was afgeschoven. Met één been landde hij op het deksel en met het andere in het graf zelf. Een rat die hier waarschijnlijk in was gevallen, wist van schrik niet hoe rap hij hier vandaan moest komen en rende luid piepend over het been van Daniël zijn vrijheid tegemoet. Daniël was een moment verstijfd van schrik maar kon zich snel weer vermannen. Hij wist zich uit zijn benarde positie te bevrijden en stond al gauw weer rechtop. Gelukkig heb ik niets gebroken, dacht hij bij zichzelf, terwijl zijn hand naar zijn jaszak reikte om er een zilverkleurige zaklamp uit te halen. Om zich heen schijnend ontwaarde Daniël een geheimzinnig schouwspel.

De mist was lager aan de grond niet zo dicht meer als daarboven en Daniël had een redelijk zicht op de graftombes die één voor één werden omgeven door de nevelen van de mist. Het zag er al met al behoorlijk spookachtig uit en Daniël vond deze ambiance goed passen bij een dodenstad.

Hoofdstuk III

Al lopend vanaf de muur tussen de tombes belandde Daniël op een soort van hoofdweg, die zoals het later bleek als een *périphérique* om het kerkhof heen loopt. De weg is geplaveid met keien en Daniël bedacht dat dit, bij de vele processies naar de laatste rustplaats, een monotoon requiem moet hebben voortgebracht door het geluid dat de wielen van de lijkkar produceerden. De weg had de toepasselijke naam *Avenue Circulaire*, zoals op de bewegwijzering was af te lezen. Het kostte Daniël wel enige moeite de letters op het bord te lezen daar het zicht door de dichte nevel beperkt was, echter zijn zaklantaarn kwam hem hierbij goed van pas.

Met zijn hoofd diep weggedoken in zijn kraag vervolgde Daniël zijn tocht. Een mysterieus gevoel be kroop hem bij het zien van al die prachtige grafmonumenten, de een nog uitbundiger dan de ander nu aan Daniël voorbijglijdend door de nevel.

“Hier staat de tijd stil en waar de tijd niet verstrijkt, daar heerst de eeuwigheid,” hoorde Daniël zichzelf zeggen.

Al deze doden waren als het ware weer opgelost in de oneindigheid, waar zij zich met hun leven kortstondig aan hadden kunnen onttrekken. Ja, in die zin was de mens in zijn bestaan een korte onderbreking geweest van deze oneindigheid en in het licht van de eeuwigheid niet veel meer dan een eendagsvlieg.

Ontwakend uit zijn overpeinzingen bedacht Daniël zich, dat hij geen plattegrond van de necropolis had en dat zomaar lukraak ronddolen geen goed idee zou zijn. Misschien zouden er gedurende de dag door toeristen plattegronden zijn weggegooid; het leek Daniël dan ook een goed plan de afvalbakken

die her en der langs de paden stonden, maar eens te doorzoeken naar een bruikbare plattegrond. Na eerst verschillende malen als een ware clochard enkele bakken overhoop te hebben gehaald vond Daniël uiteindelijk een kaart die nagenoeg ongeschonden was en waarop duidelijk het wegennet van de begraafplaats stond aangegeven. Ook werden er op de kaart de graven aangeduid van beroemdheden die hier vanaf de achttiende eeuw ter ruste waren gelegd.

Daniël besloot in ieder geval een bezoek te brengen aan het graf van Oscar Wilde, de gevallen Engelse levenskunstenaar, die vanwege zijn homoseksuele geaardheid had moeten vluchten uit het puriteinse Engeland, waardoor hij de laatste jaren van zijn leven in ballingschap in Parijs had gesleten in grote armoede en slechte gezondheid.

Ja, dit zou zijn eerste reisdoel zijn deze nacht en hij zou het lot laten bepalen wat hem verder zou overkomen.

Daniël sloeg rechtsaf en kwam terecht op de *Avenue Frédéric Soulié*. Er heerste een doodse stilte en er was geen zuchtje wind, alles leek hier stil te staan, zelfs de takken van de bomen maakten niet de geringste beweging.

Het mooie van dit kerkhof was, dat de doden in hun eeuwige verblijf werden omringd door wel duizenden bomen, die gemoedelijk langs de wegen en tussen de graven stonden. Op de één of andere manier boden deze bomen een vorm van troost aan de inwoners van deze dodenakker, dacht Daniël, daar zij van seizoen tot seizoen getrouw de wacht hielden en in de herfst een kleurrijke deken van bladeren over de graven lieten neerdalen waarmee het bed van de doden gerieflijk werd opgemaakt terwijl zij in de zomer zorgden voor een aangename verkoeling.

Niemand wist wat er zich afspeelde in de mystieke wereld

was de overtuiging van Daniël. Dit voor altijd onbekende terrein van het menselijke kennen liet zich niet omschrijven of uitspreken. Het bestaan ervan toonde zich en drong zich aan ons op.

Het mystieke verleidde de mens keer op keer tot onzinnige ideeën, waarvan de religies een goed voorbeeld waren, evenals zijn idee wist Daniël, als hij dacht over de troost die de bomen gaven aan de burgerij van deze dodenstad.

De mystieke wereld is het werkelijke domein van de goden, het gebied waar de wetenschap geen vat op heeft en nooit zou krijgen en waar het geloof gered is, alleen men zou er nooit een zinnig woord over kunnen zeggen. Dit is de tragiek van het ware geloof, het toont zich in alle hoeken van onze bekende wereld maar laat zich niet onder woorden brengen.

Al peinzend liep Daniël verder door de nevelige nacht terwijl hij het licht van zijn zaklantaarn over de tombes liet schijnen. Stuk voor stuk esthetische hoogstandjes, waarvan sommige vervaardigd waren door befaamde kunstenaars.

Eigenlijk, besloot Daniël, is deze begraafplaats tegelijkertijd ook een openluchtmuseum waar toeristen vanuit alle werelddelen toe aangetrokken worden als bijen tot nectar. Men wilde waarschijnlijk gewoon zien wat hen te wachten stond, want uiteindelijk waren al deze ontzielde lichamen hier aan de aarde toevertrouwd, eens zoals zij.

Het pad waarop Daniël liep kwam uit op een pleintje waar welgeteld zes andere wegen, groot en klein, op uitkomen. Daniël vouwde de plattegrond open en bescheen deze met zijn lantaarn om de route naar de tombe van Oscar Wilde te bepalen.

Na een korte blik op de kaart was het hem duidelijk dat hij linksaf diende te gaan over de *Chemin C. Delavigne*, een smal

weggetje van ongeveer anderhalve meter breed met aan het begin rechts een boom en links een kapelletje met in het midden een deurtje, geflankeerd door twee menselijke gedaantes.

Alvorens het gekozen pad in te slaan stopte Daniël nog even bij de boom op de hoek voor een sanitaire stop.

Al plassend vond Daniël het wel een mooie gedachte dat hij hierdoor op een bepaalde manier verbonden raakte met de boom daar deze zijn urine zou opnemen via het wortelstelsel en daardoor een gedeelte van zijn lichaamssappen tot bij de kleinste vertakkingen van het organisme zou brengen. Daniël knoopte zijn broek dicht en vervolgde zijn weg.

Nog maar net voorbij de kapel gelopen ontwaarde Daniël links van hem een buste, die er door de zware nevel uitzag als een geestverschijning.

Er nauwkeurig naar kijkend met de lamp erop gericht bleek het om de buste van Honoré de Balzac te gaan, de beroemde Franse schrijver uit de negentiende eeuw.

Zijn fraaie bronzen buste staat op een dikke, ruim anderhalve meter hoge, pilaar en hierop staan aan de voorkant een kruis en zijn naam gegraveerd. Het geheel wordt omgeven door een ijzeren hekwerk met op de vier hoeken hoge scherpe punten.

Balzac was een begenadigd schrijver geweest die een enorm oeuvre heeft achtergelaten waarvan 'La Comédie humaine' wel als de bekendste reeks mag worden beschouwd. In 'De menselijke klucht' brengt Balzac zeer gedetailleerd een beschrijving van de Franse samenleving in al haar aspecten, na de val van het keizerrijk van Napoleon I.

Hij ging zelfs zover, dat hij 's nachts incognito verschillende wijken van Parijs bezocht om op die manier het schouwspel

dat zich daar voltrok in zich op te nemen en te analyseren. Als goede kenner van de menselijke aard, dacht Daniël, moest Balzac erachter zijn gekomen dat het menselijke wezen een vat vol tegenstrijdigheden is.

Deze tegenstrijdigheden, vond Daniël, werden reeds in het begin van de twintigste eeuw door de Weense doctor Sigmund Freud op een plausibele manier verklaard. Het kwam er volgens de ideeën van Freud op neer, dat het 'Ich' twee meesters dient. Het 'Es' en het 'Über-ich'.

Altijd in strijd met de belangen van beide meesters is de mens tot in zijn diepste wezen een gespleten persoonlijkheid. Aan de ene kant wordt de mens gedreven door dierlijke instincten, het 'Es', gericht op bevrediging van behoeften op korte termijn en anderzijds is er het 'Über-ich', het geweten en het logische denken dat ons in staat stelt weloverwogen beslissingen te nemen gericht op ons welzijn in de toekomst.

Nu, inmiddels honderd jaar later, weten we door gedegen hersenonderzoek, dat de gedachten op dit vlak van de Oostenrijkse arts niet zomaar uit de lucht gegrepen waren.

De neurowetenschap heeft aangetoond, dat de evolutie tot homo sapiens met horten en stoten is verlopen en dat er niet zoals vroeger gedacht werd, sprake was van een geleidelijk opwaarts proces.

De grijze massa onder onze hersenpan bestaat uit verschillende lagen die in de loop van de evolutionaire geschiedenis boven op elkaar gestapeld zijn, waarbij de oudste gedeelten de meeste rechten lijken te hebben.

Zo is het neurale chassis, onder aan de stapel gelegen en reeds honderden miljoenen jaren oud, verantwoordelijk voor de instincten en driften van de mens, terwijl de neocortex bovenop gelegen met een ouderdom van hoogstens

honderdduizend jaar, ons de mogelijkheid biedt tot rationeel denken en creativiteit.

De verschillende systemen streven verschillende belangen na, werken niet goed samen en gehoorzamen aan verschillende wetten.

Je zou haast denken, dat wij als mens maar een evolutionair prototype zijn, waarbij de kinderziektes nog niet overwonnen zijn. Uit deze hersenopbouw komen dan ook de contradicties voort die zo kenmerkend zijn voor het gedrag van de mens.

Of zoals Nietzsche het uitdrukte: de mens bevindt zich op dit moment tussen het dier en de 'Übermensch' in, waarbij dient opgemerkt te worden, dat Nietzsche onder het begrip 'Übermensch' iets heel anders voor ogen stond, dan wat de Nazi-ideologie ervan had gemaakt.

Bij Nietzsche, is de volmaakte toekomstige mens volkomen vrij en meester over zijn driften en dit geldt voor de gehele mensheid, los van welk ras dan ook.

Ontwakend uit zijn bespiegelingen, keek Daniël Balzac recht in zijn gezicht aan en het leek alsof de grote schrijver hem een knikje gaf, als ware het dat hij Daniëls gedachten had kunnen lezen en aangaf dat hij het ermee eens was. Balzac was niet oud geworden, slechts eenenvijftig jaar, dat kwam waarschijnlijk door zijn enorme werktempo waardoor hij zichzelf weinig rust gunde. Bij tijd en wijle was hij ook gewoon een broodschrijver die zijn schulden diende af te betalen, veroorzaakt door de onfortuinlijke zakelijke avonturen waarin hij zich had begeven.

Op zijn begrafenis waren de grootheden uit de Franse literaire wereld aanwezig, waaronder Victor Hugo die zijn kist had meegedragen. Honoré heeft een onuitwisbare afdruk op de pagina's van de literaire geschiedenis achtergelaten en hij

zou voortleven zolang er mensen waren die zijn werk zouden lezen.

Daniël maakte een eerbiedige buiging en salueerde als een soldaat om op deze manier zijn respect te tonen en nam afscheid met de woorden: “Adieu Honoré.”

Hij liep verder over het smalle, duistere en benevelde pad. Plots hoorde Daniël een ritselend geluid voortgebracht door een bewegende struik en een kort moment stond hij stil van schrik; het bleek een zwarte kat te zijn die door de voetstappen van Daniël was opgeschrikt en die enkele meters voor zijn voeten het paadje snel overstak zonder Daniël ook maar een blik waardig te keuren.

Nu was het zo, wist Daniël, dat de vijfenveertig hectare grote begraafplaats vergeven was van de wilde katten en wellicht dienden zij de god Osiris, de heerser over het dodenrijk, zoals is neergeschreven in het Egyptische Dodenboek; een verzameling van losse teksten gevonden in de graven van de farao's. Zouden deze katten tezamen met Osiris oordelen over de toegang tot het hiernamaals, vroeg Daniël zich af, terwijl hij zich een voorstelling probeerde te maken van een groep katten die de overledenen op de proef stelden, alvorens te worden voorgeleid tot bij de troon van Osiris, zodat deze zijn afweging kon maken?

Aan het einde gekomen van het smalle pad, sloeg Daniël rechtsaf de *Avenue Transversale* in. Daniël had, door de plattegrond enkele malen geraadpleegd te hebben, een goed beeld van hoe het weggennet van de necropolis in elkaar steekt. Rondom loopt de *Avenue Circulaire* en hierbinnen bevinden zich drie dwarslopende hoofdpaden die haaks op de *Avenue Gambetta* lopen, met de toepasselijke namen *Avenue Transversale 1, 2 en 3* en vanaf deze dwarswegen kunnen via

verdere vertakkingen alle uithoeken van de dodenstad worden bereikt. Daniël wierp een blik op zijn horloge en zag dat het één uur was, genoeg tijd dus nog om deze mystieke tocht voort te zetten alvorens de eerste zonnestralen de zielen weer in hun graven zouden drijven en de begraafplaats wederom zijn plaats in zou nemen binnen de kenbare wereld van de logische systemen en de menselijke hersenspinsels.

Het zou maar een kort stukje lopen zijn voordat Daniël de dwarsweg weer zou verlaten en hij besloot even stil te staan om de omgeving, die half verscholen achter de nevel lag, in zich op te nemen.

Stevige bomen flankeerden de avenue aan weerszijden. Daniël draaide zich om en zag de contouren van een obelisk van ongeveer vier meter hoog met daarachter een kolos van een tombe gelijkend op een vuurtoren van minstens twintig meter hoog. Daniël liep in de richting van de obelisk terwijl hij het monument in de lichtkegel van zijn zaklantaarn ving waardoor de details zichtbaar werden. Aan weerszijden van de obelisk zijn twee trappetjes die omhoog lopen en een trap omlaag leidt naar een met brons gedecoreerde deur die toegang geeft tot het mausoleum. Op de obelisk zelf is een engel afgebeeld met in haar armen een jonge vrouw en op de inscriptie boven de deur is af te lezen dat het hier gaat om een monument dat was opgericht ter nagedachtenis aan een meisje genaamd Charlotte Emilie die op zestienjarige leeftijd was overleden. Haar familie moet vermogend zijn geweest want het vervaardigen van zo'n mausoleum was een kostbare aangelegenheid. Men had de herinnering aan Charlotte onuitwisbaar willen maken in de tijd, als schrale troost voor het verlies dat zo veel verdriet had voortgebracht.

De dood was zo onherroepelijk, of zoals Molière het zei:

“Men sterft maar een keer maar voor zo’n lange tijd.”

Daniëls gedachten gingen terug in de tijd en hij zag de gezichten van enkele vriendjes uit zijn jeugd waarvan het leven ook in de kiem was gesmoord. Hij dacht aan Ceesje, die toen hij zes of zeven jaar oud was, met zijn fietsje aan de hand, geschept werd door een trein en op slag dood was. Er was een moment dat Daniël zich Ceesje nog levendig voor de geest kon halen, dit was op de dag van zijn verjaardag. Ceesje kwam de trap opgelopen in zijn parka jasje en keek wat schuchter in het rond, daar de aanwezige kinderen geen bekenden van hem waren, omdat hij niet op dezelfde school als Daniël zat.

Nog niet zo lang geleden had hij samen met zijn dochter de begraafplaats van Ceesje afgestruind op zoek naar zijn graf; het bleek onvindbaar en het was waarschijnlijk al geruimd omdat de grafrechten niet verlengd waren.

Voor Ceesje was er geen groots monument opgericht; hij leefde echter nog steeds voort in de gedachten van enkele mensen totdat ook zij hun laatste adem zouden uitblazen.

Daniël troostte zich met het idee, dat alles weliswaar vergankelijk is, maar dat hetgeen ooit is geweest, voor eeuwig bestaat.

Uiteindelijk was er tussen Ceesje en Charlotte geen wezenlijk verschil, beiden waren jong gestorven en ook een stenen monument bestaat alleen maar bij de gratie van de gedachteswereld van de mens en daarbuiten bestaat er alleen maar, zoals de filosoof Immanuel Kant placht te zeggen: ‘Das Ding an sich.’ En wat dat precies is, dat weet niemand.

Daniël wierp nog een laatste blik op de obelisk en hervatte zijn tocht in tegenovergestelde richting over de *Avenue Transversale 1*. Met in zijn ene hand de zaklamp en in de andere de plattegrond, was Daniël aangekomen bij een pad aan de

linkerzijde van de *Avenue Transversale 1*.

Volgens zijn kaart zou hij deze weg dienen in te slaan, maar Daniël kon op deze plek geen bewegwijzering ontwaren en kortstondig werd hij hierdoor van zijn à propos gebracht. “Nee,” zei hij resoluut tegen zichzelf, “dit moet de juiste richting zijn” en zonder verdere twijfel liep hij het pad op, waarbij hij aan zijn linkerkant een klein neogotisch kapelletje passeerde.

Na een kort stukje gelopen te hebben trof hij aan zijn rechterhand een groene wegwijzer aan, waarop met witte letters stond geschreven *Combattants Étrangers Mort Pour la France*. Daniël bevond zich op de correcte route en een glimlach verscheen op zijn gezicht.

Of het nu toeval was of niet, achter de wegwijzer bevond zich een graf dat sterk deed denken aan een hunebed, een prehistorische grafkamer uit de Trechterbekercultuur. Het graf bleek van Allan Kardec te zijn.

Deze geleerde, zo wist Daniël zich te herinneren, had getracht middels de wetenschappelijke methode iets te zeggen over de spirituele wereld. Kardec zag het spiritisme als een wetenschap van de geest. Hij heeft zijn spiritualistische leer in verschillende boeken uiteengezet en werd zo de grondlegger van het Kardecisme.

Daniël was zeker geen aanhanger van zijn leer, integendeel, hij geloofde dat de wetenschap niets te zoeken heeft binnen het mystieke domein, zij kan haar methode van verificatie dan wel falsificatie hier niet toepassen en zinvolle uitspraken over spirituele aangelegenheden zijn daardoor niet mogelijk.

“Het is beter te zwijgen over dit soort zaken,” mompelde Daniël, terwijl hij de buste van Kardec aankeek en een knipoog gaf. Als Kardec hem op dát moment een duidelijk teken

had gegeven, zou Daniël open hebben gestaan voor discussie, maar zoals hij reeds vermoedde gebeurde er helemaal niets.

Hoofdstuk IV

Daniël vervolgde zijn weg over de keien van de *Avenue Combattants Étrangers Mort Pour la France*; hier staan de monumenten voor de buitenlandse strijders die waren gesneuveld voor het Franse vaderland, 'La Patrie'. Het vaderland; een abstractie die nergens gevonden kan worden, hoe goed men ook zou zoeken in alle uithoeken van onze globe. Er bestaan in de wereld alleen maar individuen, die in vrijheid het recht hebben hun lot in eigen hand te nemen, zoals ook door de 'Founding Fathers' is neergeschreven in de Onafhankelijkheidsverklaring van de Verenigde Staten.

De tragiek van de mens bestaat er echter uit, dat hij, binnen zijn vermogen van vrijheid, in staat is fantomen te scheppen, waar hij zelf onder gaat lijden, al waren het onaantastbare zekerheden. Deze heilige huisjes, zoals religies en politieke ideologieën, hebben in de loop van de geschiedenis de mensen bedwelmend en tegelijkertijd geleid tot het vergieten van onnoemelijk veel onschuldig bloed. De mens, dacht Daniël, is op die manier niet alleen maar geketend aan zijn instincten, maar evenzogoed aan zijn zelfgeschapen fantomen. Het gaat erom, dat de werkelijk vrije mens zijn instincten de baas leert te zijn en begrijpt dat zijn fantomen niets anders zijn dan zelfverzonnen hersenspinsels.

Al deze vreemdelingen, herdacht middels monumenten, waren niet voor Frankrijk gestorven maar omdat ze ongevraagd in een absurde wereld waren geboren, op de verkeerde plaats en tijd en als pionnen op het schaakbord van de wereldpolitiek fungeerden, waarmee werd gespeeld door invloedrijke individuen die dachten in termen van invloedssferen en macht.

Ontwakend uit zijn gedachtewereld, begon Daniël de omgeving weer in zich op te nemen. De nevel was nog steeds alom aanwezig, maar dit maakte de sfeer van zijn uitstapje alleen maar geheimzinniger vond hij.

Zijn tred wat versnellend viel het Daniël op dat hier aan weerszijden van de avenue jonge aanplant stond, ondersteund door boompaaletjes, dit in tegenstelling tot de oudere bomen met dikke stammen die zo kenmerkend zijn voor deze necropolis. Langzaam tekende zich in de verte steeds duidelijker een enorme koepel af met daarnaast twee grote schoorstenen. Dit moest het crematorium zijn, zoals aangegeven op de plattegrond, veronderstelde Daniël. Daniël stak de *Avenue Transversale 2* over en bevond zich al spoedig tegenover de hoofdingang van het crematorium, dat eruit zag als een kerk.

Het gebouw, zo scheen het Daniël, was ontworpen in de neo-Byzantijnse stijl, maar hij vond het ook wel wat lijken op een miniatuurversie van de Sint Pieter te Rome, al kwam dit voornamelijk door de grote koepel. Afgezien van welke architectonische stijl dan ook, vond Daniël het een fraai bouwwerk en hij genoot van het uitzicht dat hem werd geboden; men kon de vrucht immers ook smaken zonder de boom te kennen.

Het crematorium wordt omgeven door een columbarium met een bogengalerij waarvan de bogen worden gedragen door Ionische zuilen. Dit columbarium herbergt duizenden urnen, keurig geplaatst in nissen met daarvoor gedenkplaten waarop de namen staan van diegenen die weer tot stof zijn wedergekeerd. Tussen het crematorium en het columbarium bevinden zich romantische tuintjes met boompjes en heggetjes. Er zijn bankjes geplaatst en niets doet hier denken aan een dodenrijk; men waant zich op deze plek bijna in de Hof

van Eden.

U zou zich kunnen afvragen, beste lezer, dat het in dit nachtelijke duister gevuld met dichte nevel, onmogelijk zou zijn voor Daniël de omgeving zo nauwkeurig waar te nemen, maar doordat hij kriskras door de tuintjes liep met het licht in zijn hand kon hij zich toch een goed beeld vormen van dit in nevelen gehulde paradijs.

Het verbaasde Daniël dat hij nog geen nachtsuppoost was tegengekomen die hem zou sommeren de begraafplaats direct te verlaten.

Des te beter, want zijn queeste was nog niet volbracht, dacht Daniël, terwijl hij ging zitten op een bankje en zijn zaklamp uit deed zodat hij helemaal in het donker zat met alleen de stilte als gezelschap. Na een tijdje onbewogen te hebben gezeten, genietend van de serene rust, begon Daniël na te denken over het verschil tussen begraven en cremeren.

Qua resultaat was er geen onderscheid, alleen de tijds-spanne was verschillend; bij cremeren keerde de overledene wat sneller terug tot stof, terwijl de decompositie van het lichaam na de teraardebestelling er wat langer over deed.

Voor de overledene was het om het even, deze was uit de tijd en opgelost in de oneindigheid en indien er een wederopstanding zou bestaan dan zou deze zich meteen na de dood voltrekken, mits de gelovige zich voorbeeldig had gedragen in het voorportaal van het hiernamaals genaamd aarde.

Voor Chopin, de Poolse pianovirtuoos, zou het geruststellender zijn geweest gecremeerd te zijn, maar dit was in zijn sterfjaar nog niet mogelijk. Nog voordat hij zijn laatste adem uitblies, had hij aangegeven dat de aarde zo verstikkend zou zijn en hij had duidelijke instructies nagelaten dat, alvorens hij begraven zou worden, zijn hart diende te worden verwijderd

uit zijn lichaam.

Alzo geschiedde: Frédéric Chopin ligt harteloos begraven op Père-Lachaise in een prachtig graf met daar bovenop een treurende muze en zijn hart keerde terug naar zijn geboorteland. Daniël vroeg zich in het geval van Chopin af, waar hij nu feitelijk begraven was; waar zijn hart lag of waar de rest van zijn lichaam zich bevond? Maar uiteindelijk vond Daniël dit een zinloze vraag. Op het moment dat de dood intrad, kwam het individu met zijn subjectieve wereldbeeld tot een einde en loste volledig op in de oneindigheid, waar hij ook uit voort was gekomen. Het hart en het lichaam bestonden alleen binnen het individu en tezamen met het individu waren ook zij tenietgegaan.

Begrafenissen of crematies zijn menselijke rituelen, mentale constructies, die wij zelf hebben verzonnen. Het was de dood, die begroef of cremeerde door het individu weer op te laten gaan in het geheel; de mensen speelden alleen maar theater.

Door al deze bespiegelingen, maakte Daniël een gedachte-sprongetje naar de schijnbare tegenstelling tussen het creationisme, gepredikt door het geloof en de evolutie, beoefend door de wetenschap. Maar evenals bij het cremeren of begraven, was het resultaat hetzelfde, alleen het tijdspad verschilde. Bij de Bijbelse versie werd de gehele schepping binnen één week gecreëerd, terwijl de evolutie er vanaf de oerknal miljarden jaren over heeft gedaan om tot eenzelfde uitkomst te geraken. Maar ook binnen de evolutie is alles begonnen met fundamentele deeltjes die op zichzelf staan en waaraan niets vooraf gaat. Zij vormen zogezegd onze kennishorizon, waarachter de mystieke wereld schuil gaat, de Olympus, het domein van de goden. Deze door de voorzienigheid

gecreëerde deeltjes, dragen reeds alle informatie in zich van de diversiteiten die zich in de loop van de evolutionaire geschiedenis zouden voordoen.

Het creationisme en de evolutie zijn niet elkaars tegenpolen maar het creationisme gaat vooraf aan de evolutie. De evolutie kan in dit licht dan ook worden beschouwd als de ontvouwing van het meesterplan dat door de goden tot leven is geblazen.

Helaas zijn er over de mystieke wereld geen zinvolle uitspraken te doen; de berg van de goden laat zich niet onder woorden brengen, daarom kunnen we er maar het beste over zwijgen, besloot Daniël.

Wat Daniël fascineerde was de vlam van het bewustzijn dat in de mens brandt. Dit mysterieuze verschijnsel dat ons het besef geeft van de wereld om ons heen, waardoor wij weten dat we bestaan, heeft ons boven de materiële wereld uitgetild en geleid tot de geboorte van het 'ik'-gevoel. Zonder deze geboorte, was elk organisme gevangen in zijn omgeving en maakte alleen onderdeel uit van de oneindigheid, het allesomvattende geheel.

Daniël was ervan overtuigd, dat het bewustzijn van een andere categorie is dan de materie, maar hoe kunnen beiden invloed op elkaar uitoefenen, terwijl zij niets met elkaar gemeen hebben?

Daniël vond, dat Spinoza, in zijn ogen één van werelds grootste filosofen, een geloofwaardige oplossing had bedacht voor dit dualisme. Spinoza verstaat onder het goddelijke, de oneindige substantie die zich openbaart in een oneindig aantal attributen, waar de materie en het bewustzijn er slechts twee van zijn. Op deze manier bezien zijn zowel het bewustzijn als de materie twee verschillende wijzerplaten van

dezelfde klok. De mens als eindige entiteit manifesteert zich volgens Spinoza op deze manier en hoe diep de neurowetenschappers ook zouden graven in onze grijze massa, zij zouden het bewustzijn nooit lokaliseren, daar zij simpelweg tot een andere categorie behoort. Hoe het ook zijn mocht, dacht Daniël, zonder de vlam van het bewustzijn bestond er geen tijdsbesef, vielen begin en einde samen en waren zelfs de miljarden jaren die waren verstreken sinds het ontstaan van de kosmos maar menselijke hersenspinsels.

Daniël voelde zich, ondanks de kou, behaaglijk op het bankje en dreef zonder dat hij het door had weg in het onderbewuste, waardoor bij hem de vlam van het besef uitdoofde en hij even gelijk was aan de inwoners van het dodenrijk. Al snel schrok Daniël wakker van het schelle geluid van een nachtraaf, die boven op het dak van het columbarium was neergestreken. Volgens het oude volksgeloof, wist Daniël, betekende het onaangekondigd verschijnen van deze vogel een voorbode van de dood. Daniël huiverde even bij deze gedachte, maar sprak zichzelf moed in door hardop te zeggen, dat het maar bijgeloof was. Hij stond op, deed zijn zaklantaarn weer aan en liep in de richting van het columbarium.

Toch was er iets vreemds gebeurd tijdens zijn korte dutje, er leken wel jaren te zijn verstreken en ook de omgeving kwam anders op hem over. Daniël keek op zijn horloge en stelde vast dat het kwart over twee was, hij had dus maar kort geslapen en er kon dan ook niets veranderd zijn.

Hoofdstuk V

Daniël was aangekomen bij de open arcade van het columbarium, hij stapte de galerij binnen en bescheen met zijn zaklamp de muur vol met nissen. Het geheel deed hem meer denken aan een kleurrijk mozaïek dan aan een urnenmuur. De muur bestaat uit twee verdiepingen en elke verdieping heeft zes boven elkaar gelegen rijen van vierkante gedenkplaten die alle genummerd zijn. Men komt op de tweede verdieping middels een fraai uitgevoerd trappetje dat toegang geeft tot een gangpad met een balustrade van een meter breed die wordt gedragen door eveneens fraai uitgevoerde zuilen, die zo schatte Daniël, om de vier meter staan. Al lopend bescheen Daniël de gedenkplaten, waar namen op stonden die hem niets zeiden. Achter iedere gedenkplaat was een wereldbeeld tot as wedergekeerd, dacht Daniël, elk met zijn eigen levensverhaal: geluk, verdriet en ambities. Nadat Daniël de galerij heen en weer was gelopen zonder verder iets noemenswaardig te zien, besloot hij het stenen trappetje naar boven te nemen. Het trappetje steunde op een dikke pilaar en bovengesproken had Daniël een goed uitzicht over de in nevelen gehulde tuin waar hij zo-even had gezeten. Hij draaide zich om richting de muur en begon de gedenkplaten tegenover zich van boven naar beneden met zijn lantaarn te beschijnen. Onderaan gekomen zag hij tot zijn verbazing twee balletschoentjes die haast rechtop stonden tegen een zwarte gedenkplaat met nummer 6796.

Het was de laatste rustplaats van Isadora Duncan, las Daniël, haar naam geschreven in goudgekleurde letters. Deze van oorsprong Amerikaanse danseres bracht aan het begin van de twintigste eeuw een revolutie teweeg binnen de

danswereld. Zij keerde zich af van de klassieke, alleen op techniek gerichte, dansstijl die in haar beleving alleen in dienst stond van het hedonisme. Isadora wilde de dans weer tot kunstvorm verheffen, waarbij zij zich liet inspireren door de natuur en de Griekse kunst.

De ziel die zich volgens haar bevindt in de solar plexus, moest tot expressie worden gebracht in de dans en deze zou dan wederom getrouw aan de esthetica, het mystieke tonen, dat nooit onder woorden kon worden gebracht. Het waren deze ideeën van Isadora, die Daniël zo aanspraken en hij voelde een duidelijke verwantschap met haar. Wat had hij haar graag eens gesproken, maar het zou bij deze monoloog blijven en dichter dan hij nu bij haar was, kon hij niet geraken. Haar eigenzinnigheid was ook een eigenschap die Daniël erg in haar bewonderde. Als non-conformist, rebelleerde ze tegen de strenge zeden van het Victoriaanse tijdperk dat reeds op zijn einde liep. Zij hield er vele minnaars op na, baarde kinderen van verschillende mannen zonder getrouwd te zijn, had communistische sympathieën en gaf publiekelijk toe dat ze biseksueel was.

Isadora was de belichaming van de ware existentialist die het lot in eigen hand nam en in een absurde wereld zin gaf aan haar bestaan. Maar zin geven aan een absurd bestaan kent ook zijn beperkingen, zoals Isadora aan den lijve heeft ondervonden. Tragische gebeurtenissen overschaduwden haar leven; haar twee kinderen waren bij een noodlottig auto-ongeval om het leven gekomen en haar veel jongere Russische echtgenoot, de dichter Sergej Jesenin, pleegde zelfmoord. Haar eigen dood was een toonbeeld van het absurde theater waarin wij leven; rijdend in een open auto, raakte haar zijden shawl, gedrapeerd om haar hals, verstrikt in één

van de wielen, waardoor ze uit de wagen werd getrokken en haar nek brak.

Hiermee kwam een eind aan het leven van een van de meest extravagante vrouwen van haar tijd, maar als vernieuwer vereeuwigd in 'het pantheon van de danskunst'. In de dood is zij weer herenigd met haar twee kinderen, die twee rijen boven haar ieder een eigen gedenkplaat hebben, waarop de namen Patrick en Deirdre staan geschreven.

Daniël dacht nog even na over de absurditeit van het bestaan en vroeg zich af of er dan helemaal geen objectieve zin bestond, buiten de menselijke hersenspinsels, waarnaar de mens zich kon richten.

Hijzelf had toch ook wel de behoefte aan een hemelse vader die zich bezighield met de menselijke lotgevallen. De goden van de filosofen waren zo koud en onbenaderbaar.

Nee, zo besloot hij, de hemelse vader was een projectie van de mens zelf in zijn meest volmaakte vorm; wij hadden hem zelf tot leven gebracht, maar moesten deze demiurg nu weer doodverklaren. Indien er een objectieve zin zou bestaan, dan zou zij buiten onze kennishorizon gelegen zijn. Onze wereld bestaat gewoon, net zo goed als die bestond zonder dat er bewuste wezens waren die zich deze zin vraag stelden zodat zij daardoor beter in hun bestaan konden volharden.

Daniël liep al schijnend nog iets verder langs de urnenmuur maar besloot dat het weer tijd werd af te dalen, deze dodentil te verlaten en zijn nachtelijke bezoekje aan Oscar te brengen, die misschien al lag te wachten op zijn komst. Weer in de tuin aangekomen scheen Daniël om zich heen om zich te oriënteren en de uitgang te zoeken, zodat hij deze 'stoffige' plek achter zich kon laten. Daniël was binnengekomen via de hoofdingang, maar hij zocht nu naar één van de drie kleinere

doorgangen die zich tussen de verschillende secties van het columbarium bevinden. Al snel had hij, met de kaart in zijn hand beschenen door zijn lamp, de juiste passage gevonden. Daniël stak het complex over, liep een klein trappetje af en sloeg rechtsaf de *Avenue Transversale 3* op.

Het voelde Daniël weer vertrouwd aan om over de kasseien te lopen terwijl hij aan zijn rechterhand de achterkant van het columbarium voorbij liep. Links en rechts van de dwarsweg stonden behoorlijke bomen en graftombes waren hier niet te ontwaren; men had het idee over een boerenlandweg te kuieren. Aan dit beeld kwam abrupt een einde toen Daniël de kruising met de *Avenue Aguado* overstak en aan beide zijden van de weg de graftombes weer uit de nevel opdoemden. Veel graven zijn aan hun lot overgelaten en in verval geraakt, de opschriften vaak onleesbaar doordat het mos er welig tiert. Ook zijn er graven die volledig ontwricht zijn en opengebroken door de nietsontziende water zuigende tentakels van de bomen die deze begraafplaats zo rijk is.

Daniël wilde zijn pas versnellen, toen zijn oog viel op een eenvoudig doch mooi kapelletje. Daniël liep op het monumentje af en zag dat deze toebehoorde aan de familie Edwards, zoals is af te lezen aan de inscriptie boven de deur.

Het gebouwtje, schatte Daniël, was zo'n drie meter breed en het groene deurtje in het midden, is voor driekwart voorzien van spijlen die zowel horizontaal als verticaal lopen. Nog iets hoger, boven de familienaam staat in het Latijn geschreven 'Requiem Aeternam', dat eeuwige rust betekent. Boven op het kapelletje staat iets wat Daniël leek op een vaas gedeeltelijk bedekt met een mantel, waarvan hem de betekenis in het geheel niet duidelijk was. Wat voor Daniël wel evident was, is het verhaal dat onlosmakelijk met dit dodenhuis is

verbonden.

Alfred Edwards, een steenrijke Parijse mediamagnaat, had dit optrekje laten bouwen voor zijn in 1911 op jonge leeftijd overleden vrouw, Geneviève Lantelme. Boze tongen beweerden dat het Alfred zelf was geweest die zijn vrouw had omgebracht tijdens een reisje op zijn luxueuze jacht over de Rijn, maar dit is echter nooit bewezen. Madame Lantelme, geboren onder de naam Mathilde Fossey, was reeds op haar veertiende de attractie in het bordeel van haar moeder, maar ontwikkelde zich later tot actrice en bovenal courtisane; een prostituee die zich in voorname kringen begeeft. Lantelme was de personificatie van 'les belles horizontales' die aan het Parijse leven, tijdens de Belle Epoque, verdorvenheid en tegelijkertijd allure gaf. Ginette, zoals haar intimi haar noemden, was van een oogverblindende schoonheid, die de mode van haar tijdperk sterk beïnvloed heeft. Gelukkig is zij met Alfred Edwards nooit geweest, maar hij gaf haar wat haar hartje begeerde: status en rijkdom. Ginette hield van sieraden en men kan haar uitgedost aanschouwen in het Musée des Beaux-Arts te Rouen op een schilderij van de hand van Jules-Alexandre Grün.

Het was een publiek geheim dat Lantelme was bijgezet in de crypte met al haar juwelen, als een farao uit de Egyptische cultuur, om de reis naar het hiernamaals te ondernemen.

Ongeveer zes maanden na haar mysterieuze verdrinkingsdood, werd Parijs opgeschrikt doordat criminelen zich toegang hadden verschaft tot de tombe en hadden getracht de juwelen te stelen. Ze waren echter niet in hun opzet geslaagd en moesten onverrichter zake wederkeren.

Daniël dacht na, liep een rondje om het kapelletje en bekeek daarna het gebouwtje nog eens van een afstandje, een

glimlach trok over zijn gezicht. Alfred Edwards was een sluwe vos, natuurlijk had hij haar kostbaarheden niet op haar lichaam gelaten; hij had ze verborgen op een andere, niet voor de hand liggende maar wel logische plaats. Daniël zou de tombe niet nogmaals trachten te ontfermen, hij zou niet van de verboden vruchten eten en zijn ziel aan de duivel verkopen. De overblijfselen van de vrouw die eens menig mannenhart sneller deed kloppen werden reeds in 1919 overgebracht naar het graf van de familie Fossey waar zij nu rust zonder de sierraden waar ze zo op gesteld was.

Daniël hervatte zijn tocht en dacht na over de reden waarom vrouwen van lichte zeden toch nog steeds als een soort paria's van de maatschappij worden beschouwd. Het mocht dan wel het oudste beroep ter wereld zijn, het bevond zich nog altijd in de taboesfeer. Vanuit economisch oogpunt bezien, zou iedere vrouw, indien vrijwillig, het metier kunnen uitoefenen en was er sprake van een alledaagse transactie waarbij voor een service wordt betaald zoals men betaalt voor een broodje bij de bakker. Er zou niets verkeerd aan zijn, want zo functioneerde het kapitalistische systeem nu eenmaal en zonder vraag was er geen aanbod. De oorzaak dat dit beroep niet uit de taboesfeer kwam was veel complexer, zo dacht Daniël. De ethische grondslagen van een samenleving, tot stand gekomen over een lange periode, hadden tot doel een gemeenschap in stand te houden. Men kon dit zien als een vorm van culturele evolutie, waarbij de gedragsregels die het beste bijdroegen tot de instandhouding van een samenleving tot het systeem van normen en waarden werden toegelaten en zo het geweten vormden van een bepaalde cultuur.

Daniël geloofde niet in ethische theorieën die universeel

geldig en praktisch toepasbaar waren zoals het categorisch imperatief van Kant, het utiliteitsprincipe van Bentham of de gouden regel die reeds door Confucius werd gepredikt.

Vanaf de ons bekende civilisaties zijn er sterk verankerde gedragsregels ontstaan, waarbij de verantwoordelijkheid van de vrouw was gericht op de taken in de privéomgeving en de taken van de man naar buiten gericht waren in het publieke domein. Deze norm was in de loop van de tijd zo in het culturele geweten ingesleten, dat elke afwijking hiervan als verkeerd werd gezien.

In het geval van de courtesanes werd dit archetypische rollenpatroon doorbroken. Deze vrouwen traden in het publieke domein en konden middels hun natuurlijke krachten de man domineren en zijn zwakheden uitbuiten. Door naar buiten toe te treden konden zij niet meer de verantwoording dragen voor het kroost van de man en stelden zij hun verleidingskunsten, die binnen de privésfeer aan banden waren gelegd, in dienst van hun eigen gewin.

Het zorgvuldig geëvolueerde bouwwerk van normen en waarden dreigde hierdoor om te vallen, doordat het fundament 'de familie' eronder weg zou kunnen zakken. Achter de taboesfeer die dit metier omgaf lag een duidelijk sociaal-maatschappelijk motief, een collectieve angst voor verandering. Maar toch was dit beroep alom aanwezig, al was het altijd wel in het verborgene. Dit had alles te maken met de tweestrijd die zich in de mens afspeelde tussen het 'Es' en het 'Über-ich'. Het instinct had een uitlaatklep bij het geweten bedwongen zodat het zijn driften kon botvieren. Het 'Über-ich' accepteerde het zonder tegenspraak en nam genoegen met de anonimiteit waarbinnen zich dit diende af te spelen. Het was een verbond tussen twee grootheden waarbij de

oudste de meeste rechten had waardoor de jongste een doekje voor het bloeden kreeg.

Daniël had zichzelf ook altijd aangetrokken gevoeld tot deze dames en in zijn studententijd had hij de vele rosse buurten die Nederland rijk is met zijn vrienden afgestruind, aangetrokken door de dionysische wereld van seks, drugs en rock and roll. Daniël dacht na over de dubbele moraal die mannen eropna houden als het vrouwen betreft. Als het hun bloedeigen dochter is dan wordt zij als een heilige op een voetstuk geplaatst, maar indien het de dochter van een ander is dan is zij vogelvrij en verwordt tot lustobject.

Uiteraard kan dit ook niet anders, de natuur is doordrongen met lust; zonder deze gevoelens zouden vaders geen dochters meer krijgen en zou het geslacht homo van de aardbodem verdwijnen.

Zou de liefde tussen man en vrouw dan werkelijk een illusie zijn van de natuur om tot reproductie te komen, zoals de filosoof Schopenhauer ons wil doen geloven? Of was er meer, vroeg Daniël zich af terwijl hij ongemerkt de kruising had bereikt van de *Avenue Transversale 3* en de *Avenue Carette*, die hij linksaf diende te slaan om bij de tombe van Oscar Wilde te geraken.

Midden op de kruising staand, bescheen Daniël twee grafmonumenten die, hoewel verschillend in stijl, duidelijk opvielen en aan weerszijden liggen van de *Avenue Carette*. Het linkse optrekje behoort toe aan Jules Lebaudy en is gebouwd in de neo-Byzantijnse stijl waar boven op de koepel een groot kruis staat. Het kapelletje aan de rechterzijde is duidelijk neogotisch en is voorzien van drie spitsbogen, gelegen aan de zijde van de *Avenue Transversale 3*.

Daniël richtte zijn lamp op de plattegrond en zag dat de

tombe van Oscar Wilde halverwege deze weg aan zijn linkerhand lag. "Ik kom eraan Oscar," mompelde hij zachtjes en begon weer te lopen, zijn licht overwegend naar links schijnend om de tombe niet te missen vanwege de dichte mist, die als een natuurlijke sluier veel aan het zicht onttrok.

Hoofdstuk VI

Na enkele minuten lopen, ontwaarde Daniël de tombe van Oscar Wilde. Een kolossaal monument van kalksteen van, zo schatte Daniël, twee en een halve meter hoog, dat minstens vijftien tot twintig ton moest wegen. Voor het monument staat een forse boom, waarvan de wortels deels boven de grond uitkomen en waarover Daniël struikelde, terwijl hij naderbij liep. Hij stond snel weer op, veegde zijn handen af aan zijn jas en raapte zijn zaklamp van de grond.

De beeltenis aan de zijkant van het monument kwam op Daniël over als een mensenlichaam met vleugels, dat opsteeg en waarvan het hoofd een gelijkenis vertoonde met dat van een sfinx. De sculptuur deed hem qua stijl denken aan de Assyrische gevleugelde stier, die hij ooit met zijn vrouw had gezien in het British Museum te Londen. Welbeschouwd was het gewoon een engel, de boodschapper van het hogere, besloot Daniël en dit deed ook het meest recht aan datgene waar Oscar Wilde voor had gestaan in zijn leven: een schrijver en dichter die, als heraut van Apollo, het mensdom leerde zwijgen aangaande kunst. 'L'art pour l'art', was het credo waarnaar hij leefde en hij werd gezien als de spreekbuis, of beter gezegd de belichaming van de esthetische beweging die populair was aan het eind van de negentiende eeuw. Kunst diende geen didactisch, utilistisch of moralistisch doel, maar stond op zichzelf.

In dit gedachtegoed kon Daniël zich goed vinden; de wereld was absurd, er bestond geen objectieve zin en kunst als toepassing voor de menselijke fantomen was geen ware kunst en kon alleen maar als een soort werktuig worden beschouwd. Authentieke kunst behoort tot het domein van de goden, het

onuitspreekbare, het toont zich in onze wereld en geeft er glans aan.

Links van de tombe loopt een smal onverhard pad tussen de graven door en aan de rechterkant ligt een grafzerk waarop Daniël besloot te gaan zitten, zijn lamp schijnend op het gezicht van de engel. Bij leven was Wilde een levend kunstwerk geweest, die zich flamboyant kleepte en het prototype van de 'dandy' was.

Het enige werk, dat Daniël kende van Oscar, was tegelijkertijd ook de enige roman die hij had geschreven: 'The picture of Dorian Gray'; naar eigen zeggen een boek dat was voortgekomen uit een weddenschap. Het was een subtiel geschreven roman, waarin de hoofdpersoon Dorian Gray, met de schoonheid van Narcissus, een pact sluit met het 'Es', waardoor hij de eeuwige uiterlijke schoonheid verkrijgt en zichzelf in een hedonistische levensstijl verliest waarbij het najagen van genot op korte termijn het hoogste doel is.

Een portret dat hem is geschonken door een kunstenaar, beeldt hem uit in al zijn jeugdige glorie en vertegenwoordigt zijn 'Über-ich', dat veroudert, doordat het geweten lijdt onder de daden die Dorian verricht. Er is in het boek een duidelijk Faustiaans thema aanwezig, waarbij een persoon zijn ziel aan de duivel verkoopt waar tegenover een beloning staat. Evenzo is er sprake van een 'Jekyll and Hyde'-achtige verhaallijn, waarbinnen de gespleten persoonlijkheid van de mens tot uiting komt, zo kenmerkend voor Dorian Gray. Het portret is niets anders dan het geweten van de hoofdpersoon, het 'Über-ich' dat de tegenpool vormt van het 'Es', waarbij het aloude verhaal van de strijd tussen goed en kwaad wederom gestalte krijgt. Oscar Wilde had goed gevoeld dat het te ver doorvoeren van een hedonistische levenshouding leidt tot

de ondergang en hij heeft dat in deze roman formidabel aangetoond. Het geweten, dat wil transcenderen naar een hoger niveau van verantwoordelijkheid en geestelijke ontwikkeling, wordt getergd door de primitieve behoeftes van het 'Es'. Indien deze kwelling te groot wordt, zal het individu uiteindelijk geen gemoedsrust meer vinden, dan alleen in de dood en dit is precies wat Dorian Gray bereikt door zijn portret te vernietigen. Zonder 'Über-ich' kan er geen individu bestaan, want zij lost op in de oneindigheid zonder begrip van tijd.

Oscar Wilde had een vooruitziende blik gehad; veel iconen uit de twintigste eeuw raakten in de ban van het hedonisme en hebben dit met een vroegtijdige dood moeten bekopen; door de massa verafgoed, maar uiteindelijk tot slaven van het 'Es' verworden.

Natuurlijk waren zij creatief en hebben zij de mensheid prachtige creaties nagelaten, maar de sleutel om te ontsnappen aan het hedonisme ligt niet in de creativiteit besloten, nee zo dacht Daniël, het is pure wilskracht die nodig is om de verleiding van alleen maar genot te weerstaan. Uiteraard, bedacht Daniël zich, zou men zich kunnen afvragen dat indien onze wereld absurd is en er geen objectieve zin bestaat, dan staat het toch elk mens vrij te kiezen op welke manier hij zin wenst te geven aan zijn bestaan. Men zou hierdoor kunnen stellen dat de zin van ons bestaan erin is gelegen, dat we er zelf zin aan kunnen geven. Dit zou dan betekenen, dat men ook middels een hedonistische levensstijl zin zou kunnen geven aan het bestaan. Echter deze vorm van zingeving is een schijnzingeving, daar in de duistere wereld van het 'Es' geen vrijheid wordt toegestaan en men gedwongen is in de eeuwige tredmolen van genotsbevrediging mee te draaien. De ware zingeving ligt in het verantwoording nemen voor jezelf

en je medemens en het besef dat de vrijheid van de ene mens niet ten koste mag gaan van de ander. Geestelijke ontwikkeling is hier ook een onderdeel van waarbij men open leert te staan voor het mystieke, dat zich alom aan ons toont, maar zich niet onder woorden laat brengen.

Deze ideeën kunnen evenzogoed gelden op macro niveau, zo besloot Daniël, want de huidige samenleving, waarin grote groepen mensen als slaven de consumptiegod dienen en de dorst naar materieel genot alleen maar groter wordt, leidt tot verschraling van het maatschappelijk geweten, waarbij individualisme, gebrek aan verantwoording en geestelijke verarming de boventoon voeren. En evenals het individu niet zonder 'Über-ich' kan bestaan, zal ook een samenleving ten ondere gaan bij gebrek aan een goed maatschappelijk geweten.

Daniël bescheen nogmaals het op de sfinx gelijkende gezicht van de stenen engel en herinnerde zich de mythe van het raadsel van de sfinx uit de Griekse mythologie en begreep toen, dat deze boodschapper een raadsel heeft voor de mensheid, dat dient te worden opgelost om haar van zelfdestructie te redden.

Daniël stond langzaam op, zijn zitvlak was behoorlijk koud geworden, deed wat rekoefeningen om de bloedsomloop weer op gang te krijgen en besloot daarna de achterkant van de tombe eens in het licht te zetten. Deze zijde is voorzien van gegraveerde teksten; bovenin een beknopte levensbeschrijving, daaronder een tekst in het Latijn uit het Bijbelboek Job, hoofdstuk 29 vers 22, deze had op zijn oorspronkelijke graf gestaan. Hier weer onder een passage uit zijn gedicht 'The ballad of reading Gaol', waaruit Daniël opmaakte, dat alleen vreemdelingen en verschoppelingen, de tragedie zouden begripen, die Wilde had moeten doorstaan door zijn aanvaring

met het geweten van de Victoriaanse maatschappij, die hem had verstoten, waardoor hij de laatste jaren als een levende dode, in Frankrijk had doorgebracht. Boven een deur van ongeveer anderhalve meter hoog, geplaatst in het midden van het monument, staat vermeld dat het geld voor de tombe is gedoneerd door een dame die anoniem wenste te blijven. Daniël wist dat de tombe waar hij nu bij stond, niet de eerste rustplaats was geweest van Oscar Wilde. De schrijver had zijn domicilie in Hotel d'Alsace gelegen aan de *Rue des Beaux-Arts* te Parijs. Hier in kamer zestien, overleed op dertig november van het jaar 1900, slechts zesenvertig jaar oud, het literaire genie als een gebroken man. Alvorens toe te treden tot de eeuwigheid liet hij zich nog wel de laatste sacramenten toedienen door een rooms-katholieke priester, wat opmerkelijk was voor iemand die zijn hele leven uitgesproken atheïstisch was geweest.

Maar, dacht Daniël, niets menselijks was de dichter vreemd en hij kon deze daad dan ook goed begrijpen, daar hij zelf ook in zware tijden geneigd was zich te richten tot de God van Abraham en Izaäk; de hemelse vader die begaan is met het menselijke wel en wee.

Bij gebrek aan financiële middelen werd besloten hem tijdelijk te begraven op de Bagneux dodenakker gelegen buiten Parijs, totdat een waardig onderkomen zou worden gevonden. De begrafenisprocessie bestond uit een klein gezelschap, waarbij het leek of een onbeduidend iemand, een paria, werd teruggegeven aan de aarde; niets deed in ieder geval denken aan een persoon die bij leven al een legende was en nu meer dan honderd jaar later een mythische status heeft bereikt.

Het lichaam werd begraven in gebluste kalk om het decompositieproces te versnellen, zodat het overbrengen van alleen

de beenderen op een later tijdstip een eenvoudige en schone klus zou zijn. Men was dan ook verbaasd, bij het blootleggen van het graf in 1909, dat het lichaam van Oscar Wilde nog zo goed als intact was en dat de gebluste kalk het tegenovergestelde had bereikt dan de bedoeling was geweest. Door poeder gebalsemd werd de estheet, en dit zou hem deugd gedaan hebben, in vol ornaat in zijn mausoleum op Père-Lachaise bijgezet. Volledig eerherstel is hem ten deel gevallen, nu er zelfs een gedenkteken in glas-in-lood te bewonderen is in de Westminster Abbey te Londen, tussen de andere grootheden van de dichtkunst, in het land waarvan het collectieve geweten veranderd is.

Daniël liep om het monument heen tot hij weer aan de voorkant stond. Al leunend tegen de boom die pal voor de tombe staat, liet hij zijn blik voor de laatste maal over de gevleugelde boodschapper glijden. Weliswaar, dacht Daniël, kennen de meeste bezoekers van deze tombe niet de tragiek die schuilgaat achter de beeltenis van deze profeet, evenmin als zijn oeuvre; maar hij is wel geliefd. Het historische monument is grotendeels bedekt met lippenstift in allerlei kleuren, aangebracht door kussende aanbidders, waardoor het mausoleum, naar het idee van Daniël impressionistisch overkwam; iets waar Oscar Wilde verrukt over zou zijn geweest.

“All art is quite useless,” was een fameuze uitspraak van Wilde en Daniël kon zich hier goed in vinden; de kunst dient geen doel en kan dus nergens voor gebruikt worden, dan alleen het veroorzaken van blijdschap in de ogen van de aanschouwer, zonder dat dit verder enige activiteit tot gevolg heeft. Daniël besloot de tombe niet te kussen, hij had sowieso geen lippenstift bij zich en wendde zich af van het beeld en begon de *Avenue Carrete* weer af te lopen in de richting van

de *Avenue Transversale 3*.

Wederom aangekomen bij de kruising besloot Daniël zonder de kaart te raadplegen linksaf te gaan en de *Avenue Transversale 3* verder af te lopen. Zijn gevoel vertelde hem deze kant op te gaan, zonder dat hij daar een verklaring voor kon geven.

De mist, nog steeds even dicht als daarvoor, bleef het schouwspel dat aan Daniëls ogen voorbijtrok domineren en dit was wat hij wilde zien; een spookachtige wereld ver van de werkelijkheid. Omdat hij snel liep om zijn lichaamstemperatuur op peil te houden kwam hij gauw op de kruising met de *Avenue Greffülhe* gelegen aan de tweeënnegentigste divisie, zoals viel af te lezen aan de bewegwijzering.

Hier op de hoek, links van de *Avenue Transversale 3* ligt het imposante monument van de wetenschapper Zénobe Gramme. Deze geleerde, die de mensheid de dynamo schonk, waarbij bewegingsenergie wordt omgezet in elektriciteit, zit in zijn fauteuil met een generator in zijn hand ongeveer twee meter verheven boven de grond, doordat men zijn bronzen beeld op een vierkante zuil heeft geplaatst. Het geheel is omgeven door een keurig bronzen hekwerk, waarbinnen ook nog een lage tombe ligt met daarop een bronzen krans. Schijnend op de zuil zag Daniël dat Zénobe een jaar later was overleden dan Oscar en het was dan ook mogelijk geweest dat beide mannen elkaar ontmoet hadden, daar zij beiden op hetzelfde moment woonachtig waren in Parijs.

Dat zou een mooie ontmoeting zijn geweest, dacht Daniël, die zich een beeld vormde van een discussie tussen de kunstenaar en de wetenschapper, waarbij de eerstgenoemde het mystieke, het onuitspreekbare, middels de kunst probeerde te tonen en de tweede alleen geïnteresseerd was in

verifieerbare systemen, die onder woorden konden worden gebracht, passend binnen het kader van de wetenschappelijke methodiek. Twee werelden die wel moesten botsen, daar beiden niets met elkaar gemeen hebben, zo concludeerde Daniël.

Wat Daniël niet wist en wat bijna niemand wist, was dat beide heren elkaar hadden ontmoet op neutraal terrein. Het gebied van de menselijke hersenspinsels, de subjectieve wereld.

In *Café de la Régence* speelden Oscar en Zénobe eens tot diep in de nacht een partijtje schaak, waarbij de Champagne rijkelijk vloeide en veel werd gelachen. Uiteindelijk, volgens de overlevering, eindigde het spel in remise en betaalde Zénobe voor de kostbare bubbeltjes wijn, waarna elk zijns weegs ging.

“Ja, de wetenschap,” zuchtte Daniël, die haar pijlen heeft gericht op het domein van de logische systemen, waarbinnen een systeem betrekking kan hebben op een macrosysteem, zoals het zonnestelsel, dan wel een microsysteem, zoals het atoom. De objectieve kenbare wereld, zoals die bestaat los van de menselijke hersenspinsels, een desolaat iets verstoken van kleur, geluid en gevoel.

Maar ook het bestaan van deze wereld kan niet met volledige zekerheid worden vastgesteld, daar zelfs de logische systemen voortbrengsels zouden kunnen zijn van het menselijke brein zoals het solipsisme ons wil doen geloven.

Pragmatisch gezien heeft de wetenschap ons ver gebracht, daarom geloofde Daniël stellig in een wereld die los staat van de mens. Uiteindelijk bestaat ‘de heilige graal’ van de wetenschap eruit om het door God gegeven systeem te vinden, dat op zichzelf staat en waaruit alle andere systemen zijn

opgebouwd, zodat op deze manier alles verklaard kan worden en er geen vragen meer te stellen zijn, zodat de wetenschap zichzelf opheft.

Maar zelfs als alle wetenschappelijke vragen beantwoord waren, zo dacht Daniël, dan waren de levensbeschouwelijke vragen die er werkelijk toe doen in een mensenleven nog steeds onbeantwoord gebleven, want de mens is een metafysisch wezen en bestaat niet louter en alleen uit systemen. Hij staat er wel met één been in, maar het ultieme wezenskenmerk, het bewustzijn, waardoor zingeving mogelijk is, onttrekt zich aan ons kenvermogen en behoort tot het mystieke, het domein van de goden.

Daniël ontwaakte uit zijn filosofische reflectie en besloot het graf van Zénobe links te laten liggen en zijn weg te vervolgen over de dwarsweg nummer 3. Al kuierend over de kinderkopjes van de avenue, dacht hij na over het idee dat hem had doen besluiten deze nachtelijke tocht te ondernemen in dit mystieke landschap.

In wezen lag er een onbewust verlangen aan ten grondslag, om zo dicht mogelijk tot het rijk der goden door te dringen en een tipje van haar sluier op te lichten; maar dan diende er wel een wonder te geschieden! Doch alles bleef zoals het was; een met mist overdekt openluchttheater, dat 's nachts griezelig overkwam, met tombes die half verscholen in de dikke nevel aan hem voorbij trokken, vergezeld van de geur die altijd zo typisch is voor een begraafplaats en die Daniël deed denken aan de geur van rottende bladeren na een regenbui.

Het mirakel, zo besloot Daniël, lag in hemzelf verborgen, hijzelf had de sleutel in handen. Om volledig op te gaan in het mystieke decor dat Père-Lachaise hem bood, diende hij zich te ontdoen van zijn rationele gedachtewereld en zich over te